

Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoi- mahanke, Parkano ja Ikaalinen

LIITE 4B. KANGASLAMMIN ARKEOLOGINEN TÄYDENNYSIN-
VENTOINTI (HEILU OY)

PARKANO-IKAALINEN

Kangaslammi tuulivoimapuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreitin arkeologinen täydennysinventointi 2025

Tilaaaja:
FCG Finnish Consulting Group
Kangaslammin Energia Oy

Toteuttaja:
Heilu Oy

Parkano-Ikaalinen Kangaslammi

tuulivoimapuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreitin arkeologinen täydennysinventointi 2025

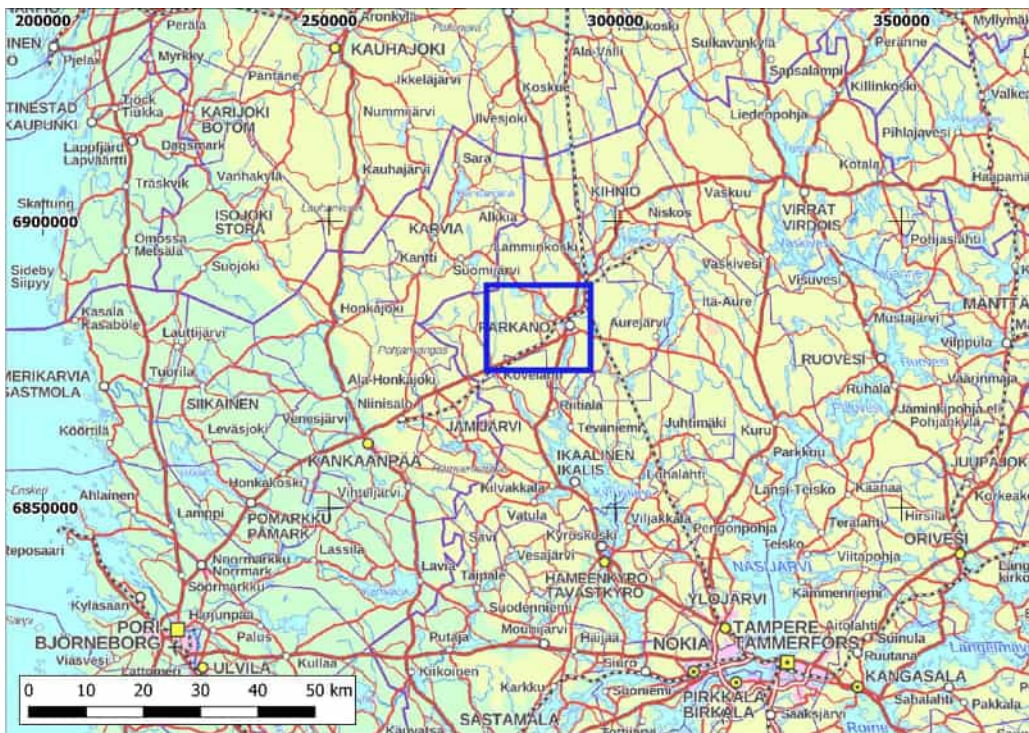
Tiivistelmä

Parkanon ja Ikaalisten alueelle on suunnitteilla Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoimahanke. Hanketta valmistelee Pohjan Voiman omistama hankeyhtiö Kangaslammin Energia Oy. Selvitysalueella sekä ulkoisilla sähkönsiirtoreiteillä on tehty arkeologinen inventointi Heilu Oy:n toimesta marras-joulukuussa 2024. Raportti inventoinnista laadittiin helmikuussa 2025.

Pirkanmaan maakuntamuseolta saatujen huomioiden perusteella tuuli- ja aurinkovoimapuiston selvitysalueella ja itäisimmällä sähkönsiirtoreitillä tehtiin täydennysinventointi lokakuussa 2025 Heilu Oy:n toimesta. Arkeologisesta täydennysinventoinnista vastasivat arkeologit FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Niko Liedes.

Tuuli- ja aurinkovoimapuistoalueelta sekä sähkönsiirtoreiteiltä tunnetaan entuudestaan yhteensä 23 arkeologista kohdetta, joista 11 on kiinteitä muinaisjäännöksiä, 10 on muita kulttuuriperintökohteita ja kaksi on muita kohteita. Nyt tehdyn täydennysinventoinnin yhteydessä selvitysalueelta tarkastettiin yksi aiemmin tarkastamatta jäänyt havaintokohde, Ronokorpi (1000061352), jonka todettiin olevan tervahauta. Sähkönsiirtoreitille suoritetusta täydennysinventoinnista tavattiin yksi uusi muu kulttuuriperintökohde, Teerinevan rajamerkki 2.

Täydennysinventoinnin jälkeen tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueelta sekä sähkönsiirtoreiteiltä tunnetaan yhteensä 25 arkeologista kohdetta.

Kartta 1. Lähestymiskartta. Inventointialue sijaitsee sinisen neliön sisäpuolella.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Maastohavainnot	5
3. Tulokset ja yhteenveto	9
Kohdeluettelo.....	11
4. Arkeologiset kohteet (*uusi kohde).....	12
Kiinteät muinaisjäännökset	12
4.1 Ronokorpi	12
Muut kulttuuriperintökohteet.....	14
4.2 Teerinevan rajamerkki 2*	14
Lähteet.....	16

Karttaluettelo

Kartta 1. Lähestymiskartta.....	1
Kartta 2. Yleiskartta tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueella tehdystä täydennysinventoinnista. 10	
Kartta 3. Yleiskartta täydennysinventoinnissa tarkastetuista alueista Riuttasjärven ympärillä. . 10	
Kartta 4. Ronokorpi kohdekartta.....	13
Kartta 5. Teerinevan rajamerkki 2 kohdekartta.....	14

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijät:	Heilu Oy / FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Niko Liedes
Kenttätöaika:	2.10.2025
Tutkimusten tilaaja:	FCG Finnish Consulting Group Oy Kangaslammin Energia Oy
Alueen aikaisemmat tutkimukset:	Suni inventointi 1974 Rautiainen inventointi 2004 Luoto inventointi 2011 Jussila inventointi 2012 Laurila inventointi 2012 Tiainen inventointi 2020 Tiainen inventointi 2022 Hiltunen, Luoto, Ervasti & Södö inventointi 2024

*Kansikuva: FM Jussi-Pekka Hiltunen seisomassa Ronokorven tervahaudan pohjalla. Kaakkoon.
Kuva: NL.*

*Taustakartat Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelusta (WMTS) 10/2025, ellei toisin mainita.
Käytetty koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Maanmittauslaitoksen 5 p aineiston
käyttölisenssi: MML 9846740057/05 00 00/2024.*

Raportin kuvat: Jussi-Pekka Hiltunen (JH) ja Niko Liedes (NL).

1. Johdanto

Parkanon ja Ikaalisen kuntien alueella on suunnitteilla Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoimapuisto sekä siihen liittyvät sähkönsiirtoreitit. Suunniteltu alue sijaitsee noin 5 kilometriä länteen Parkanon keskustasta. Osana hankkeen ympäristöselvityksiä Heilu Oy suoritti marras-joulukuussa 2024 arkeologisen inventoinnin suunnitellun tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueella sekä sen ulkopuolelle johtavilla sähkönsiirtoreiteillä.

Keväällä 2025 Pirkanmaan maakuntamuseo esitti vuonna 2024 tehtyyn inventointiin liittyen täydennyskehotuksia, jotka sijoittuvat sekä tuulivoima-alueelle että suunnitelluista sähkönsiirtoreiteistä idänpuoleisimman vaikutusalueelle.

Suunnitellun tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueelta kehoitettiin tarkastettavaksi alueen itäosassa sijaitseva Huhdanmäki, jonka nimi mahdollisesti viittaa alueella tehtyyn kaskeamiseen. Museon esittämän täydennyskehotuksen lisäksi tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueelta tarkastettiin havaintokohde Ronokorpi (1000061352), joka oli jäänyt vuonna 2024 inventoimatta. Kohde tarkastettiin maastossa ja sen todettiin olevan tervahauta.

Selvitysalueelta itään Parkanon Kirkkovuorelle johtavalta sähkönsiirtoreitiltä kehoitettiin tarkastettavan kolme aluetta. Riuttasjärven länsipuolella ja Visurinlammen pohjoispuolella olevalla mäkisellä kangasalueella oli tehty 5 p laserkeilausaineistosta havainto mahdollisesta kuopparakenteesta (N 6885152 E 292699). Kuoppa sijaitsee rinteessä 140 m mpy korkeudella. Lisäksi kuopan länsi- ja lounaispuolella olevia kangasalueita tuli tarkastaa mahdollisten esihistoriallisten kohteiden löytymisen varalta.

Toinen huomio sähkönsiirtoreitiltä oli Riuttasjärven pohjoispuolella oleva niemi, josta oli vuonna 2024 inventoitu Salminkallioiden eteläpuolella oleva alue. Alueella tehtyä inventointia kehoitettiin täydennettävän tarkastamalla myös Salminkallioiden lounaispuolella oleva alue, sillä alueella nähtiin olevan potentiaalia esihistoriallisten kohteiden löytämiselle.

Lisäksi Parkanon Riuttaskorvesta noin 700 m kaakkoon ja alueelle merkitystä kodasta noin 140 m luoteeseen kehoitettiin tarkastamaan kiinteistönrajojen kulma, joka on vuoden 1847 pitäjänkartan perusteella ollut yksi Parkanon kylän rajan kulmista.

Heilu Oy:n arkeologit FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Niko Liedes tekivät Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoima-alueen sekä idänpuoleisimman sähkönsiirtoreitin täydennysinventoinnin yhden työpäivän aikana 2.10.2025. Alueelle tehdyssä inventoinnissa huomioitiin sekä esihistoriallisten että historiallisten kohteiden löytämissämahdollisuus Pirkanmaan maakuntamuseon tekemien huomioiden perusteella.

Tutkimusalueen perustiedot (ympäristön kuvaus, vanhat karta, aikaisemmat tutkimukset, yms.) on käsitelty tarkemmin vuoden 2024 inventoinnin tutkimusraportissa (Hiltunen, Luoto, Ervasti & Södö 2024). Alueelta aiemmin havaitut 23 arkeologista kohdetta on käsitelty tarkemmin kyseisessä vuoden 2024 tutkimusraportissa. Tässä raportissa käsitellyt kohteet on tutkittu 2.10.2025 tehdyn täydennysinventoinnin aikana, eikä niitä ole tiedettävästi inventoitu aiemmin

maastossa. Tässä esitettyjen arkeologisten kohteiden numerointi on jatkettu vuoden 2024 inventointiraportin mukaan.

Tutkimusmetodina täydennysinventoinnissa oli silmämääräinen havainnointi ja pienten lapionpistojen tai koekuoppien teko potentiaalisille maastonkohdille. Selvitysalueelta tarkastettiin Pirkanmaan maakuntamuseon arkeologin tekemät täydennystä vaativat huomiot, kuten aiemmin mainittu mahdollinen kuoppajäännöshavainto sekä Parkanon kylän rajan taitekohta, jossa on mahdollisesti rajamerkki. Lisäksi inventoitiin aiemmin inventoimatta jääneitä arkeologisesti potentiaalisia maastonkohtia sekä varsinaiselta selvitysalueelta että alueelta itään suuntaavan sähkönsiirtoreitin varrelta.

Inventoinnissa tehty havainnot dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Havaintojen sijainnit sekä kuljetut reitit tallennettiin käsi-GPS-paikantimella (Garmin Montana 610 ja Garmin GPSMAP 66i, tarkkuus +/- 5–10 m). Kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen QGIS-paikkatieto-ohjelmistoa. Inventointiraportti laadittiin Niko Liedeksen ja Jussi-Pekka Hiltusen toimesta lokakuussa 2025.

2. Maastohavainnot

Riuttasjärven länsipuolella ja Visurinlammen pohjoispuolella oli tehty 5 p laserkeilausaineistosta kuoppahavainto, joka tarkastettiin täydennysinventoinnin aikana (Kuvat 4 & 5). Kuoppa sijaitsee maaperältään kivisellä mänty- ja kuusikankaalla noin 140 m mpy korkeudella. Kuopan mitat ovat noin 3 x 4 metriä ja sen syvyys on noin metrin. Kuopan pohja oli sammalpeitteen alla kivinen, eikä siihen saatu tehtyä kunnollista koepistoa lapiolla. Kuopan koillis- ja luoteisreunat ovat varsin jyrkät ja sammaleen alta erottuu kiviä. Kivet kuopan profiilissa ovat kookkaita, eivätkä ne vaikuta olevan selkeästi ladottuja esimerkiksi kylmämuuraamalla. Kuopan lounaislaidalla kiviä on vähemmän, ja kyseinen kuopan sivu nousee loivasti ylös pois kuopasta. Kuopan kaakkoislaidalla on lidar-aineistoissa ja maastossa erottuva kasa. Kyseinen kasa on mahdollisesti muodostunut esimerkiksi kaivinkoneella kaivamalla. Lidarissa on myös erotettavissa lukuisia metsäkoneen jättämiä uria kuopan läheisyydessä, joten kuoppa vaikuttaa syntyneen pikemmin alueen maaperän selvittämisen seurauksena.

Tuuli- ja aurinkovoimapuiston sisällä oleva Huhdanmäki (Kuva 1) sekä sähkönsiirtoreitin varrella olevat aiemmin tarkastamatta jääneet alueet Visurinlammen luoteispuolella (Kuvat 2 & 3) ja Salminkallioiden lounaispuolella (Kuva 6) tarkastettiin täydennysinventoinnissa. Edellä mainituilta tarkastetuilta alueilta ei tehty havaintoja uusista arkeologisista kohteista.

Selvitysalueelta tarkastettiin aiemmin inventoimatta jäänyt havaintokohde Ronokorpi (1000061352) ja sähkönsiirtoreitin varrelta tarkastettiin vuoden 1847 pitäjänkartalla erottuva Parkanon kylän rajan kulma Teerinevassa, josta tavattiin aiemmin tuntematon rajamerkki. Nyt löytyneestä rajamerkistä noin 770 metriä etelälounaaseen tunnetaan entuudestaan muu kulttuuriperintökohde Teerinevan rajamerkki (1000048266), joka sijaitsee samalla rajalla kuin nyt

dokumentoitu rajamerkki. Täydennysinventoinnin aikana löytyneelle rajamerkille ehdotetaan nimeä Teerinevan rajamerkki 2.

Kuva 1. Huhdanmäen länsipuolta suunnitellun sähkölinjan varrella. Itään. Kuva: JH.

Kuva 2. Kuusipainotteista kangasaluetta Karjanmaan ja Visurinlammen välissä. Itään. Kuva: NL.

Kuva 3. Visurinlammen luoteispuolella olevaa kivikkoista kangasta. Lounaaseen. Kuva: NL.

Kuva 4. Museon tekemä kuoppahavainto. Koilliseen. Kuva: NL.

Kuva 5. Kuoppahavainto ylhäältä. Länteen. Kuva: NL.

Kuva 6. Salminkallioiden lounaispuolella olevaa sekametsää. Länteen. Kuva: JH.

3. Tulokset ja yhteenveto

Heilu Oy:n arkeologit Jussi-Pekka Hiltunen ja Niko Liedes toteuttivat Parkanon ja Ikaalisen kuntien alueelle sijoittuvan Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoimapuistoalueen ja sähkönsiirtoreittien arkeologisen täydennysinventoinnin lokakuussa 2025.

Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoimapuistoalueelta ja sähkönsiirtoreittien varrelta tunnettiin entuudestaan yhteensä 23 arkeologista kohdetta, joista 11 on kiinteitä muinaisjäännöksiä, 10 on muita kulttuuriperintökohteita ja kaksi on muita kohteita. Kohteet on dokumentoitu Heilu Oy:n tekemässä vuoden 2024 arkeologisessa inventoinnissa.

Tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueella sijaitsee edellä mainituista kohteista 17. Lokakuussa 2025 tehdyn arkeologisen täydennysinventoinnin aikana Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoimapuiston alueelta tarkastettiin havaintokohde Ronokorpi (1000061352), jonka todettiin olevan tervahauta. Kohteen muinaisjäännösstatusta ehdotetaan muutettavan kiinteäksi muinaisjäännökseksi, jonka jälkeen alueelta tunnetaan 18 arkeologista kohdetta.

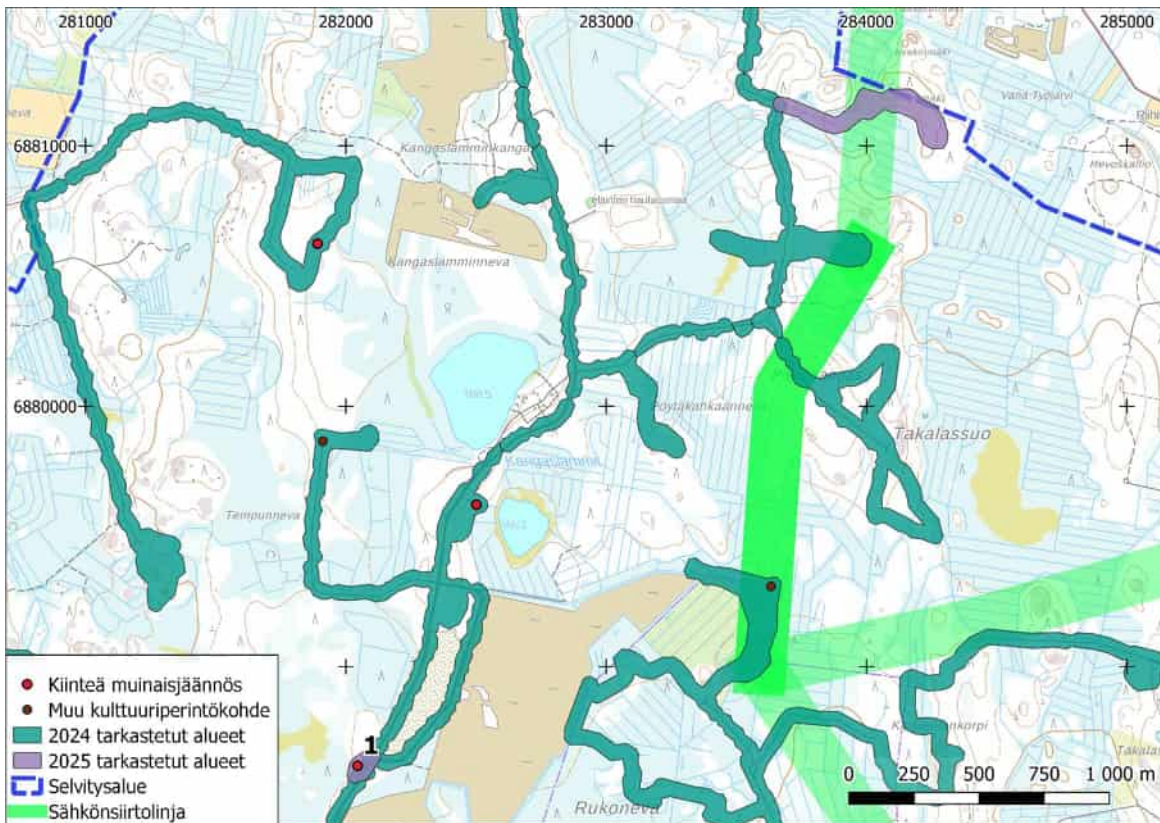
Suunniteltujen sähkönsiirtolinjojen vaikutusalueilta tunnetaan entuudestaan kuusi arkeologista kohdetta. Täydennysinventoinnin aikana tavattiin yksi uusi muu kulttuuriperintökohde, Teerinevan rajamerkki 2, jonka jälkeen sähkönsiirtoreittien varrelta tunnetaan seitsemän arkeologista kohdetta.

Täydennysinventoinnin jälkeen suunnitellun Kangaslammin tuuli- ja aurinkovoimapuiston sekä siihen liittyvien sähkönsiirtoreittien varrelta tunnetaan yhteensä 25 arkeologista kohdetta.

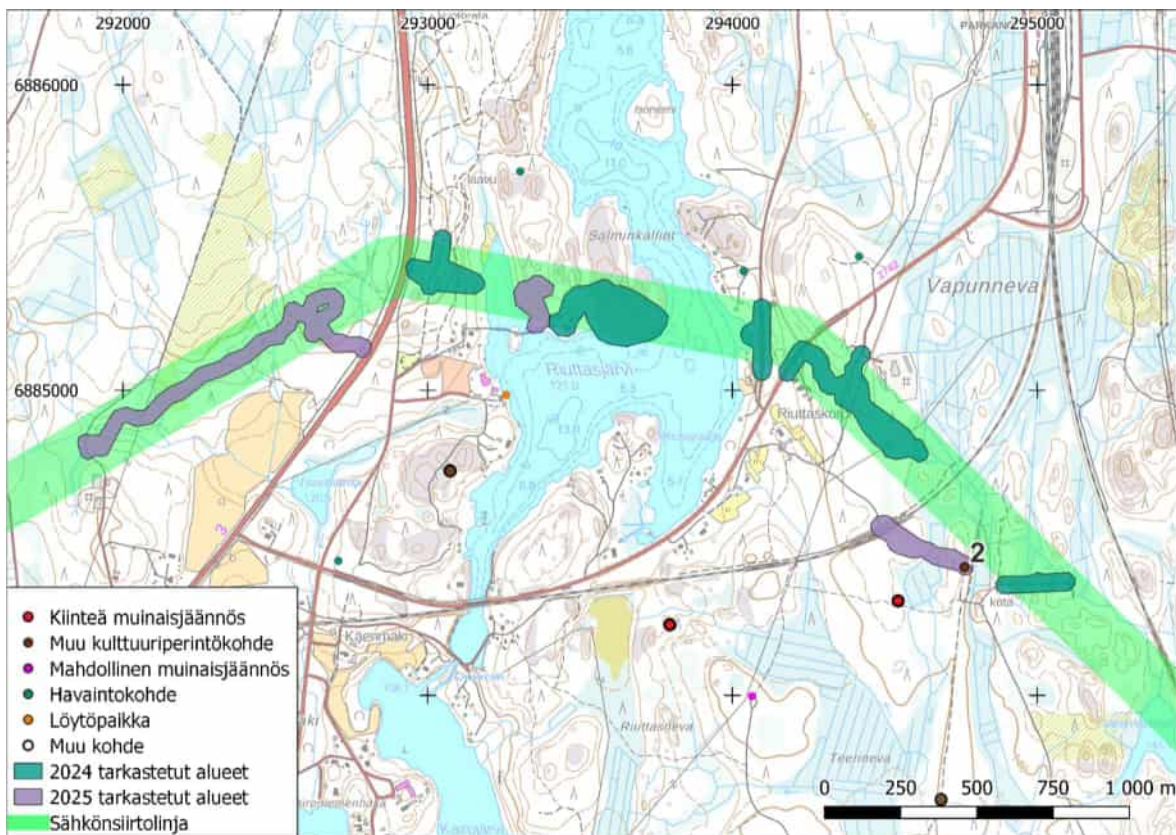
Niko Liedes & Jussi-Pekka Hiltunen

Oulussa 10.10.2025

Heilu Oy

Kartta 2. Yleiskartta tuuli- ja aurinkovoimapauston alueella tehdystä täydennysinventoinnista. Numerolla 1 merkitty piste on täydennyksen aikana inventoitu kohde 4.1. Ronokorpi.

Kartta 3. Yleiskartta täydennysinventoinnissa tarkastetuista alueista Riuttasjärven ympärillä. Numerolla 2 merkitty piste on täydennyksen aikana inventoitu kohde 4.2. Teerinevan rajamerkki 2.

Kohdeluettelo

Nro	Nimi	Kunta	Tyyppi	Tarkenne	Ajoitus	Mj-tunnus
KIINTEÄ MUINAISJÄÄNNÖS						
24	Ronokorpi	Parkano	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat	historiallinen	1000061352
MUU KULTTUURIPERINTÖKOHDE						
25	Teerinevan rajamerkki 2	Parkano	kivirakenteet	rajamerkit	historiallinen	-

4. Arkeologiset kohteet (*uusi kohde)

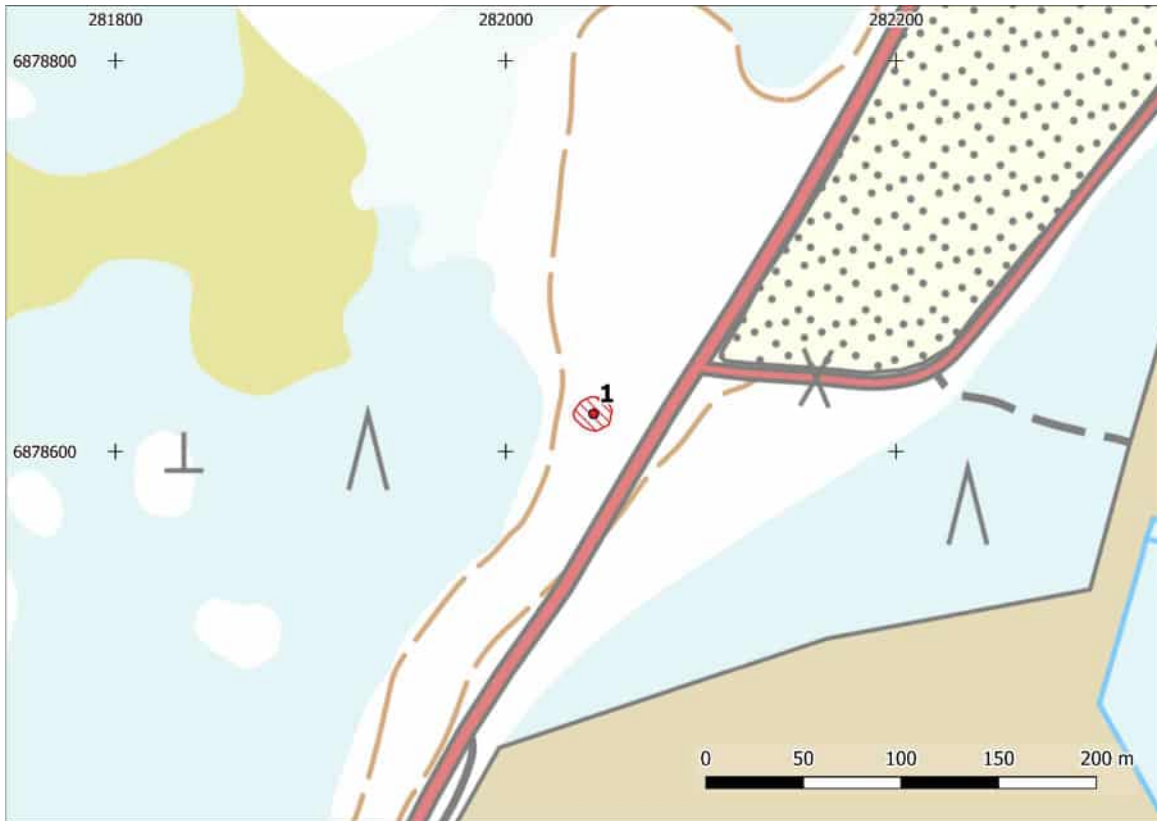
Kiinteät muinaisjäännökset

24. Ronokorpi

Kunta:	Parkano
Muinaisjäännostunnus:	1000061352
Muinaisjäännostatus:	kiinteä muinaisjäänнос, aiemmin havaintokohde
Muinaisjäännostyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	Niko Anttiroiko etätarkastus 2025
Koordinaatit:	N 6878619 E 282045 z 169 m mpy
Koordinaattiselite:	tervahaudan keskipiste

Muinaisjäänносrekisterin kuvaus: Kohteeseen kuuluu tervahauta. Kohde on tunnistettu ja rajattu Maanmittauslaitoksen laser 5p aineistosta (Tuotantoalue: Parkano 2020) tehtyjen arkeologisten havaintojen perusteella (Anttiroiko 2025, etätarkastus). Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.

Inventointi 2025: Ronokorven ja Rukonevan väliseltä hiekanottopaikalta noin 60 metriä lounaaseen sijaitseva tervahauta. Tervahaudan kokonaishalkaisija on noin 12 metriä. Vallin leveys on noin 3 metriä ja korkeus noin 0,3 metriä. Tervahaudan keskiosan kuoppa on halkaisijaltaan noin 6 metriä ja syvyydeltään noin 0,8 metriä. Halssi on suunnattu länteen ja sen pituus on noin 3 metriä, leveys noin metrin ja syvyys noin 0,6 metriä. Tervahaudan ympäristö on nuorehkoa mänty- ja koivutaimikkoa. Tervahaudan päältä on ilmeisesti ajettu kaivinkoneella ja sen rakenne vaikuttaa osittain vahingoittuneelta.

Kartta 4. Ronokorpi kohdekartta. Kohteen sijainti on merkitty punaisella pisteellä numero 1 ja aluerajaus viivarasterilla.

Kuva 7. Ronokorven tervahaudan halssi sekä lännenpuoleista valliä. Itäkaakkoon. Kuva: NL.

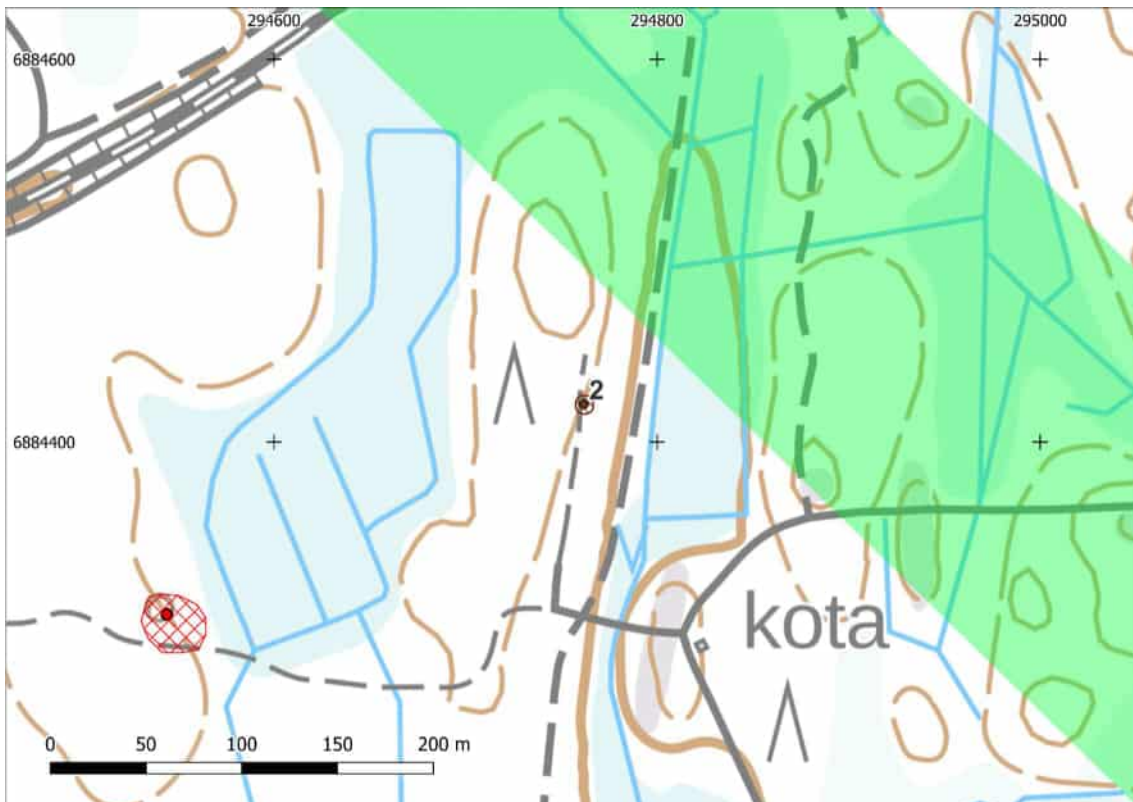
Muut kulttuuriperintökohteet

25. Teerinevan rajamerkki 2*

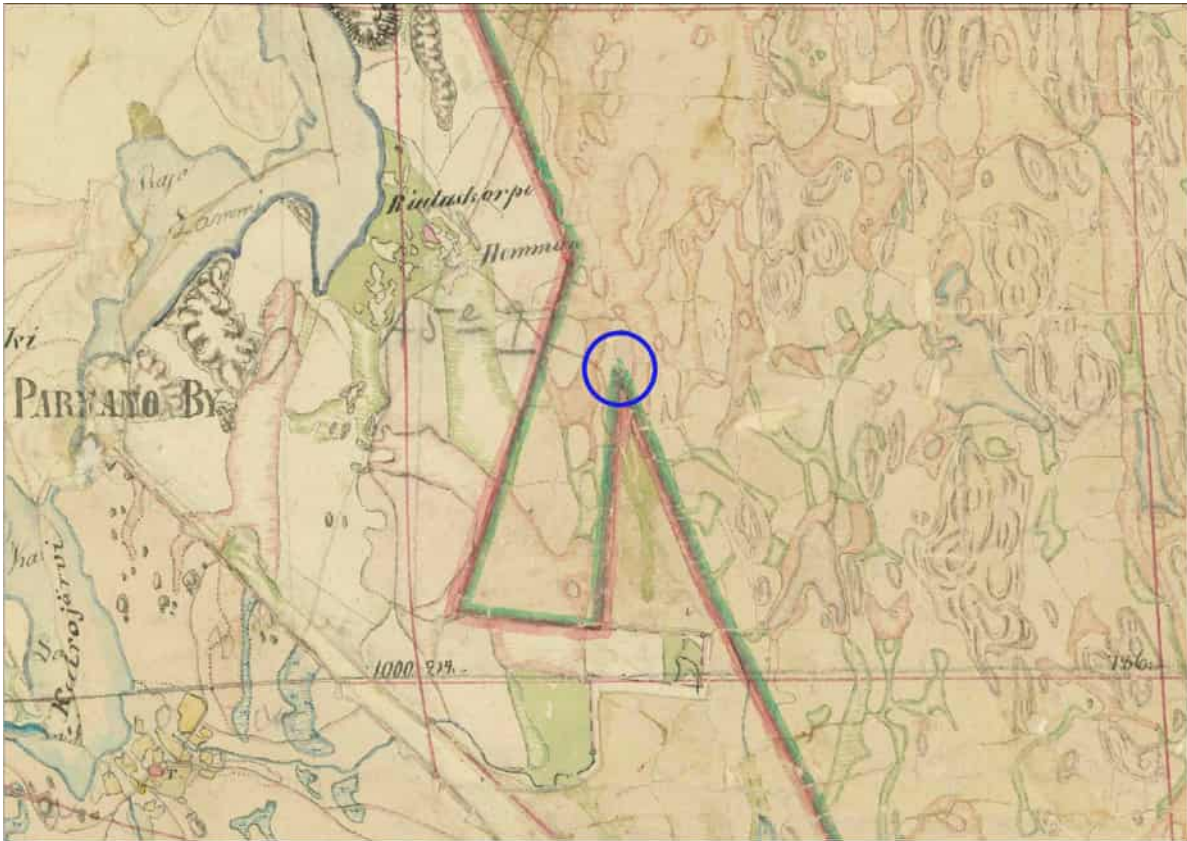
Kunta:	Parkano
Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	historiallinen
Aiemmat tutkimukset:	-
Koordinaatit:	N 6884420 E 294762 z 143 m mpy
Koordinaattiselite:	rajamerkin keskipiste, GPS-mittaus

Inventointi 2025: Parkanon Riuttaskorvesta noin 700 metriä kaakkoon ja Teerinevasta noin 400 metriä koilliseen kiinteistönrajan kulmassa sijaitseva rajamerkki. Vuoden 1847 pitäjänkartalla kyseinen kohta on ilmeisesti ollut Parkanon kylän ja Kruununmaiden välisellä rajalla. Rajalta tavattiin kolmion muotoinen pystykivi, joka on pohjasta noin 40 cm leveä ja kapenee kohti kärkeä. Kiven korkeus on noin 35 cm. Kivessä ei havaittu olevan merkintöjä. Rajamerkin eteläsivun vieressä on pystyssä punainen auraskeppi.

Rajamerkistä noin 770 metriä etelälounaaseen tunnetaan entuudestaan saman kiinteistönrajan linjalta muu kulttuuriperintökohde Teerinevan rajamerkki (1000048266).

Kartta 5. Teerinevan rajamerkki 2 kohdekartta. Kohde on merkitty ruskealla pisteellä numero 2 ja aluerajaus viivarasterilla. Kohteesta lounaaseen on punaisella pisteellä ja viivarasterilla merkitty tervahauta Teerineva (1000024433). Suunnittelun sähkölinjan vaikutusalue on merkitty vihreällä suorakaiteella.

Kuva 8. Parkanon kylän rajan kulma vuoden 1847 pitäjänkartalla. Tarkastettu kulma on merkitty sinisellä ympyrällä.

Kuva 9. Teerinevan rajamerkki 2. Länteen. Kuva: JH.

Lähteet

Tutkimusraportit:

- Suni, Maaret 1974. Kihniön, Kurun ja Parkanon pikainventointi.
- Rautiainen, Pirjo 2004. Parkano. Inventointikertomus 2004. Kaavatalo Oy.
- Luoto, Kalle 2011. Parkanon keskustan osayleiskaava. Esihistoriallisten kohteiden arkeologinen selvitys. FCG Finnish Consulting Group.
- Jussila, Timo 2012. Parkanon Vuorijoen vesihuoltosuunnitelma-alueen muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.
- Laurila, Ville 2012. Parkano, Ylöjärvi ja Ruovesi kulttuuriperintöinventointi 2012. Metsähallitus.
- Tiainen, Teemu 2020. Niinineva – Latosuonperä – Pirttijärvi sähkönjakeluverkon saneeraushankkeen arkeologinen inventointi. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy, Pirkanmaan liitto.
- Tiainen, Teemu 2022. Parkano Takakangas-Pihlajaharju tuulivoimahankkeen arkeologinen inventointi. Heilu Oy.
- Hiltunen, Jussi-Pekka, Luoto, Kalle, Ervasti, Jaakko & Södö, Maria 2024. Parkano-Ikaalinen. Kangaslammi tuulivoimapuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreitin arkeologinen inventointi 2024.

Digitaaliset lähteet:

- Kulttuuriympäristö palveluikkuna:
<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Kartat:

Kansallisarkisto: (<https://astia.narc.fi/uusiastia/>)

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto:
 - o 2211 12 Ia.* -/- - Parkano, vuosi 1847. Tiedosto 1.